

Η παραπάνω σύνοψη των περιεχομένων του βιβλίου παραλείπει πλήρως την παρουσίαση και την κριτική σημαντικών απόψεων του Ayer, όπως η *συγκινησιακή θεωρία* του για την ηθική ή ο τρόπος που αντιμετωπίζει την *ελευθερία της βουλήσεως*, καθώς και αρκετές ενδιαφέρουσες θέσεις του ίδιου του Foster, όπως εκείνες που αναφέρονται στο *απαράβλεπτο της διαφοράς εμπειριοκρατικού ατομισμού και λογικού θετικισμού* και στο πρόβλημα της *προσωπικής ταυτότητας*. Αξίζει να σημειωθεί επίσης η λιτή έκθεση και η διεισδυτική κριτική των απόψεων άλλων φιλοσόφων (όπως οι Schlick, Cohen και Armstrong), όπου το απαιτούν ο διαχωρισμός των θέσεων του Ayer από άλλες με τις οποίες αυτές συνήθως συγχέονται, η επανεκτίμηση της ορθότητάς τους, ή η προτίμησή τους έναντι γνωστών αντιπάλων.

Παρατηρήσεις μπορούν βέβαια να γίνουν πολλές και ποικίλες — και όχι μόνον από όποιον δεν συμμερίζεται τις πνευματοκρατικές τάσεις του Foster. Ο χώρος επιτρέπει να σημειώσω μόνο μερικές σύντομες (και αρκετά προσωπικές): την επιθυμία να είχε καλύψει σαφώς εκτενέστερα τον όψιμο *ρεαλισμό* του Ayer [σσ. 189-91] και να μην είχε αφήσει να περάσει δύο φορές [σσ. 141, 217] ανεκμετάλλευτη η ευκαιρία για μνεία έστω των απόψεων του Dummett για τη δικαιολόγηση της *παραγωγής*: την αίσθηση πως ίσως να μην έχει προσέξει ότι προβαίνει έμμεσα — χωρίς παροχή λόγου ή κινήτρου — στην (ευπρόσδεκτη μεν αλλά και) εξαιρετικά ισχυρή παραδοχή πως οι *αντικειμενικές* τιμές αληθείας είναι μόνον *δύο* [δες σσ. 5 και 156]· και τη γνώμη πως η θεωρία των Ramsey-Lewis, κατά την οποία οι φυσικοί νόμοι δεν είναι τίποτε άλλο από τις *ενδεχόμενες γενικεύσεις* που αποτελούν αξιώματα ή θεωρήματα κάθε αληθούς παραγωγικού συστήματος που συνδυάζει *κάλλιστα* τα (εν γένει συγκρουόμενα) χαρακτηριστικά της *απλότητας* και του *πληροφοριακού περιεχομένου* [δες D. Lewis, *Counterfactuals*, 73 κ.ε., F. Ramsey, *Foundations*, 131 κ.ε., πρβλ. 138] παραμένει σαφώς ανώτερη — όσο κι αν (για λόγους διαφορετικούς από του Foster) θα προτιμούσα και εγώ μία θεωρία φυσικής αναγκαιότητας.

Το βιβλίο είναι καλοτυπωμένο από κάθε άποψη, τα κυριώτερα τυπογραφικά σφάλματα έχουν ήδη καταχωρηθεί στο ένθετο της σ. νί [διέφυγαν δύο επουσιώδη ορθογραφικά: σ. 105 στ. 1, σ. 284 στ. 2], και μολονότι ο μοναδικός *index* είναι και υπερβολικά σύντομος και αρκετά ελλιπής, θα το συνιστούσα θερμά και στους αγγλομαθείς προπτυχιακούς φοιτητές αν δεν ήταν τόσο ακριβό.

ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΤΣΕΛΕΜΑΝΗΣ
ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
HERTFORD COLLEGE, OXFORD

Ζήνων (Δελτίο της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου), τόμοι 1ος (1980), 2ος (1981), 3ος (1982), 4ος - 5ος (1983 - 84).

Δύο χρόνια μετά την ίδρυση της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου (1978) αποφασίστηκε η έκδοση του Δελτίου της Εταιρείας με την επωνυμία «Ζήνων», για να τιμηθεί ο ιδρυτής της Ελεατικής Στοάς Ζήνων ο Κιτιεύς. Το Δελτίο εκδίδεται σε ετήσια βάση από το 1980 και εξής. Έκτοτε έχουν εκδοθεί τέσσερις τόμοι (1ος τ. 1980, 2ος τ. 1981, 3ος τ. 1982, 4ος - 5ος τ.τ. 1983 - 1984).

Η σημασία τόσο της ιδρύσεως της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου όσο και της εκδόσεως του Δελτίου της «Ζήνων», όπως έπισημαίνεται στον Πρόλογο του πρώτου τόμου του Δελτίου (1980), εντάσσεται και συνδέεται δυναμικά και άμεσα με τη σημασία ορθώσεως του ελληνικού φιλοσοφικού λόγου στον ευαίσθητο και εθνικά σημαντικό κυπριακό χώρο. Πέρα από την υπηρεσία στην ελληνική και διεθνή φιλοσοφική σκέψη, που

φιλοδοξεί και προσφέρει η Εταιρεία και το Δελτίο, «στρατεύεται» παράλληλα η προσπάθεια αυτή εκούσια στον αγώνα και «στην υπηρεσία του ανθρώπου και της ελευθερίας του» («Ζήνων», 1ος τ. 1980, Πρόλογος του Προέδρου της Φ.Ε.Κ. Δρ. Κ. Μιχαηλίδη).

Στους τέσσερις τόμους του μπορούμε να βρούμε ένα Δελτίο με διεθνείς απαιτήσεις, ένα Δελτίο που ορθώνει έναν πρωτότυπο φιλοσοφικό λόγο με απήχηση στη διεθνή φιλοσοφική και επιστημονική κοινότητα.

Από πλευράς ύλης οι τόμοι σε γενικές γραμμές ακολουθούν κοινή οργάνωση:

α. Υπάρχει πάντα ένα κύριο μέρος του τόμου όπου δημοσιεύονται ανακοινώσεις αναφερόμενες σε όλες τις περιοχές και τα προβλήματα της φιλοσοφίας σήμερα.

β. Οι τόμοι 2ος και 3ος (του 1981 και 1982 αντιστοίχως) περιέχουν ειδικά αφιερώματα, φιλολογικά δηλ. μνημόσυνα στους εκδημήσαντες Ακαδημαϊκούς Ιωάννη Θεοδωρακόπουλο και Ευάγγελο Παπανούτσο.

γ. Επίσης αναφέρονται σε ειδικές στήλες οι ανοιχτές συζητήσεις - εκδηλώσεις που οργανώθηκαν από την Φιλοσοφική Εταιρεία Κύπρου.

δ. Ακόμα υπάρχει σ' όλους τους τόμους ειδικό μέρος όπου γίνονται αναφορές και κρίσεις σε φιλοσοφικές εκδόσεις, διεθνείς και ελληνικές.

ε. Τέλος, υπάρχει πάντοτε η στήλη όπου καταγράφονται το χρονικό, οι εκδηλώσεις και δραστηριότητες της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου.

Πιο αναλυτικά, στο χώρο των ανακοινώσεων θα βρούμε κείμενα γραμμένα τόσο στα ελληνικά όσο και στα αγγλικά και γαλλικά. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής δημοσιεύματα:

- C. P. Michaelides, *Human Condition and the Socratic Dialogue*.
- G. C. Ioannides, *John Locke on Freedom (The Individual as a Free Man and Citizen)*.
- Th. Papadopoulos, *Deux réponses françaises du probleme de l' existence, Jean - Paul Sartre et Gabriel Marcel*.
- N. Ορφανίδη, Από τον ασκητισμό της ερήμου στην αποξένωση του σύγχρονου ανθρώπου.
- Κλ. Ιωαννίδη, Οι Νεοπλατωνικοί Φιλόσοφοι Πλωτίνος, Ιάμβλιχος και Πρόκλος.
- Δ. Θεοδούλου, Φιλοσοφία της επιστήμης.
- B. Englezakis, *Orthodoxy: The Hellenization of Christianity or Christianization of Hellenism*.
- I. Γ. Κουτσάκου, Οι ιδεατοί τύποι σαν μέθοδος στις ιστορικοκοινωνικές επιστήμες.
- M. I. Μαραθεύτη, Προβληματισμοί γύρω από την έννοια της μεσότητας.
- Στ. Κ. Παπαντωνίου, Δόγματα περί Θεού Στωϊκών και Επικουρείων.
- ΚΙ. Ioannides, *Musique et deontologie artistique chez Platon*.
- I. Κουτσάκου, Η διαλεκτική του Εγέλου ως ερμηνεία και προέκταση της διαλεκτικής του Πλάτωνος και της οντολογίας του Αριστοτέλη.
- Στ. Παπαντωνίου, Ο Σπινόζα περί Θεού.
- Α. Ηλιοφώτου, Η αισθητική της τέχνης στον Πλάτωνα.

Οι πίο πάνω τίτλοι ανακοινώσεων, που αναφέρονται μόνο ενδεικτικά, καθώς και όλα τα άλλα άρθρα που λόγω ελλείψεως χώρου δεν αναφέρονται εδώ, μαρτυρούν για την πρωτοτυπία της φιλοσοφικής σκέψης καθώς και για την πολύπλευρη φιλοσοφική δραστηριότητα στη Κύπρο.

Στο τμήμα επίσης του Δελτίου, όπου δημοσιεύονται ανοιχτές συζητήσεις που έχει οργανώσει η Φιλοσοφική Εταιρεία Κύπρου, μπορεί να βρει κανείς πολύ ενδιαφέροντα θέματα, που μελετώνται σφαιρικά, όπως:

«Το πρόβλημα του Θεού στη συνείδηση των ανθρώπων της εποχής μας», «Η ελευθερία ως αίτημα της εποχής μας», «Προσεγγίσεις στο θέμα του θανάτου» και «Έρως - Πρόσωπο - Αγάπη».

Τέλος, στο τμήμα με το Χρονικό της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου, θα βρούμε ανάμεσα στις άλλες εκδηλώσεις της πολύ ενδιαφέρουσες ανακοινώσεις από τις τέσσερις σειρές Μαθημάτων Φιλοσοφίας που οργάνωσε η Εταιρεία με μεγάλη επιτυχία κάθε χρόνο από τον Φεβρουάριο μέχρι τον Απρίλιο.

Όλα αυτά, που δεν αποτελούν παρά ενδεικτική αναφορά στο υλικό του Δελτίου «Ζήνων», πείθουν για την δυναμική και ουσιαστική προσφορά τόσο της Φιλοσοφικής Εταιρείας Κύπρου όσο και του δελτίου της «Ζήνων» στο χώρο της φιλοσοφίας.

Στην επιτροπή εκδόσεως του Δελτίου μετείχαν κατά καιρούς οι κ.κ. Γ. Κ. Ιωαννίδης, Ν. Σπανός, Ν. Ορφανίδης, Κλ. Ιωαννίδης, Μ. Ι. Μαραθεύτης. Την επιμελητεία εκδόσεως είχαν οι κ.κ. Γ. Κ. Ιωαννίδης, Ν. Ορφανίδης υπό την προεδρεία και καθοδήγηση του Δρ. Κ. Π. Μιχαηλίδη (από το 1980 έως το 1985).

Ελπίζουμε να συνεχιστεί η δυναμική παρουσία του Δελτίου και υπό την προεδρεία του νέου Προέδρου Δρα Ι. Κουτσάκου.

ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΙΓΚΑΝΟΥ